

УДК 339.92

*К. В. Антоненко,
Кандидат економічних наук,
Доцент кафедри міжнародних Економічних відносин і бізнесу
Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету
М. В. Бардась,
Магістр Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету*

СУЧАСНІ ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

*E. V. Antonenko,
PhD in Economics, Associate Professor of International Economic and Business Relations
Institute of International Relations National Aviation University
M. V. Bardas,
Master of the Institute of international relations National aviation university*

MODERN MERCHANDISING METHODS AND THEIR PRACTICAL USE IN TRADE POLICY

Стаття присвячена аналізу та дослідженню систематизації теоретичних закономірностей в зарубіжному інвестуванні ТНК, а також виявленню нових тенденцій, характерних для періоду глобалізації світової економіки. Також буде розглянута інвестиційна діяльність ТНК, і її стратегічні аспекти. Сьогодні, переступивши рубіж XX - XXI ст. і впевнено продовживши шлях інтеграції національних економік у світове господарство, що сформувалося «як глобальне явище, як обциепланетарная економічна складова людської цивілізації», ми навряд чи зможемо переоцінити роль транснаціональних корпорацій в цій системі, визначивши їх місце на чолі світової економіки, які задають основні тенденції та хід світових процесів транснаціоналізації. Недостатність теоретичної та практичної розробки стратегії міжнародної інвестиційної діяльності російських ТНК і необхідність проведення відповідної економічної політики визначили тему статті.

This article analyses and research systematization of theoretical laws in foreign TNC's investing and identify new trends of the period of globalization of the world economy. There will also be considered investment activities of TNC's, and its strategic aspects. Today, crossing the line XX - XXI centuries. and confidently continuing path of integration of national economies into the world economy that emerged "as a global phenomenon, as global economic component of human civilization," we can hardly overestimate the role of transnational corporations in this system, defining their place at the head of the global economy, which define the main trends progress and global processes of transnationalization. Lack of theoretical and practical development strategy of international investment activity of Russian TNC's and the need for appropriate economic policies determined subject article.

Ключові слова: глобалізація, транснаціональна корпорація, надприбуток, злиття і поглинання, інвестиції, диверсифікація.

Keywords: globalization, multinational corporation excess profits, mergers and acquisitions, investment diversification.

Постановка проблеми. У сучасному світі конкурентоспроможність національної економіки все більше визначається здатністю корпоративного капіталу інтегруватися у світове господарство за допомогою розширення міжнародної інвестиційної діяльності. Сучасний етап розвитку світової економіки в умовах зростаючої глобалізації, що представляє собою абсолютно нову якість і масштаб інтернаціоналізації господарського життя, характеризується розширенням глобальних ринків, як споживчих, так і капітальних товарів, ринку послуг та світового фінансового ринку, виникненням нових суб'єктів цих ринків, нових форм їх ринкової поведінки, інтересів і протиріч між ними, які, в свою чергу, викликають необхідність іншого інституційного облаштування сформувалася економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми вибору оптимальної стратегії розвитку міжнародної інвестиційної діяльності ТНК розробляються багатьма зарубіжними та російськими вченими. Серед сучасних російських вчених, на праці яких в теоретичному і фактологічному відношенні спирався автор роботи, слід виділити роботи Л.І. Абалкіна, А.С. Булатова, С.П. Глінкіна, Л.Д. Градобітової, В.В. Голосова, Н.П. Драчовий, І.С. Королева, Л.Н. Красиной, В.А. Орешкіна, Б.М. Пічугіна, Б.М. Смітєнка, І.П. Фаминского та ін.

Серед зарубіжних авторів - Дж. М. Кейнса, Дж. Ст. Мілля, Е. Хекшера і Б. Оліна, сучасних вчених - економістів П. Баклі, М. Дулі, І. Кларка, Дж. Даннінга, М. Кадмінгтона, Ч. Кіндлебергер, Т. Пойнтера, М. Портера, С. Хаймера і ін.

Завданням статті є аналіз міжнародної інвестиційної діяльності транснаціональних компаній в умовах глобалізації світової економіки, а також розглянути основні аспекти стратегічної інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій.

Виклад основного матеріалу. Причиною виникнення міжнародних виробничих формувань є традиційне прагнення підприємців знизити витрати виробництва і отримати надприбуток. У гонитві за високими прибутками вони виходять на світовий ринок, об'єднуються і направляють виробничу, збутову, фінансову та соціальну політику на використання природних і трудових ресурсів в глобальних масштабах. Застосування переваг виникає в силу нерівномірного наявності факторів виробництва, економії на масштабах виробництва, складності проникнення на товарні ринки інших країн у зв'язку з протекціоністською політикою держави. Розосередження (диверсифікація) виробничих потужностей і сервісних центрів в різних регіонах світу дають таким корпораціям можливість отримувати необхідну надприбуток за рахунок використання переваг. Вихід багатьох підприємств на світовий ринок загострює конкуренцію між ними, що також спонукає підприємців концентрувати свої капітали та виробництво в міжнародному масштабі. В результаті все більша кількість корпорацій розгортають міжнародну діяльність і отримують все більшу частину прибутку за кордоном [1, с. 123]

Найбільші ТНК визначаються на основі вартості активів, які вони контролюють за кордоном. Такий контроль зазвичай становить мінімальну частку в акціях або власності, яка визначається як ПІІ. У все більшій мірі, однак, ТНК здійснюють міжнародну діяльність через неакціонерні угоди (тобто без утворення власності), включаючи стратегічні партнерства.

Такі партнерства допомагають фірмам в їх пошуках способів скорочення витрат і ризиків та надають їм гнучкість, так необхідну в непевному і постійно мінливому технологічному оточенні. Мережі, засновані на знаннях, величина яких не піддається вимірюванню традиційними величинами міжнародного

виробництва, можуть бути вирішальними факторами ринкової сили в деяких галузях[2, с. 98].

Злиття та поглинання також вплинули на галузеву структуру цього списку, привівши до збільшення в ньому числа телекомунікаційних та інформаційних компаній. Зрозуміло, все це являє собою лише зріз ситуації, що склалася напередодні того, як наступив глобальний економічний спад; ейфорія з приводу нових технологічних фірм і фондового ринку в цілому випарувалася, і спливла проблема порушень, допущених при аудиті в ряді ТНК. За кількістю закордонних активів - лідерство за підприємствами нафтової, електротехнічної, електронної, автомобільної та шинної промисловості

Метою злиття та поглинання служить досягнення синергетичного ефекту (одержання однієї корпорацією додаткової вартості в результаті покупки іншої корпорації), або ж втілення правила "2 + 2 = 5". Таким чином, акціонери обох корпорацій отримують вигоду від поглинання, оскільки вартість об'єднаної компанії перевищує сумарну вартість двох окремих компаній і диверсифікація, вироблена компанією А шляхом покупки компанії Б, виявляється економічно більш доцільною, ніж покупка рядовим акціонером акцій компанії А і Б[3].

Безумовно, роль ТНК на світовій арені дуже значна. Перш за все, транснаціональні гіганти впливають на матеріальне виробництво: вони підпорядкували собі цілі галузі виробництва в масштабі як окремих країн і регіонів, так і світового господарства. Сьогодні ТНК перевтілилися в якусь силу, формуючу сучасний і майбутній вигляд світу, перетворивши світову економіку в глобальне виробництво, забезпечивши розвиток науково-технічного прогресу (НТП): щодо технічного рівня та якості продукції, ефективності виробництва, вдосконалення форм менеджменту, розробки стратегічної напрямків діяльності[4, с.459] Якщо раніше основною ланкою міжнародних економічних відносин виступала торгівля, то сьогодні складається новий тип світогосподарських зв'язків, заснований на прямих іноземних інвестиціях. Будучи найбільшими інвесторами, ТНК постійно нарощують виробничі потужності, створюють нові робочі місця, стимулюють НТП, створюють нові види продукції і послуг, поширюючи їх на периферії світового господарства, сприяючи соціально-економічному прогресу менш розвинених країн.

ТНК дуже впливають на перерозподіл фінансових потоків у світовій економіці. Одним з видів участі ТНК в цих процесах є рух капіталу у формі прямих іноземних інвестицій. Крім того, в останні роки зросло значення інвестицій в сферу НДДКР, особливо в країнах, що розвиваються, що позитивно впливає на характер їхньої участі у світовій економіці. Але перед тим як перейти безпосередньо до розгляду особливостей інвестиційної діяльності компанії, необхідно визначити базові теоретичні категорії, які послужать відправним пунктом для подальшого дослідження.

З кожним роком зростає ймовірність того, що закордонна діяльність ТНК може стати джерелом політичних, економічних, соціальних, юридичних та інституційних конфліктів з урядом, які в багатьох випадках впливають також на міждержавні відносини. Лібералізація торгівлі та іноземних інвестицій, заходи з розповсюдження принципу режиму найбільшого сприяння на зарубіжні компанії і встановленню єдиного режиму для національних і міжнародних корпорацій все більше нейтралізують певні аспекти відносин між державами і ТНК[5].

Дослідження маркетингових стратегій ТНК, які є способом реалізації транснаціональними корпораціями власного потенціалу для досягнення успіху в зовнішньому середовищі, показало, що основні вихідні елементи маркетингової стратегії транснаціональної корпорації є такими ж, як і для звичайних компаній, і маркетинговий комплекс ТНК включає підходи за чотирма основними напрямками: товарний, ціновий, збутовий та комунікаційний. Однак діяльність ТНК у глобальному масштабі визначає певну специфіку їх маркетингових стратегій.

Базуючись на тому, що в економічній науці виділяють два принципові підходи до формування маркетингових стратегій ТНК (з одного боку, - це глобальні маркетингові стратегії, при яких ТНК використовує стандартизований маркетинговий комплекс без урахування специфічних умов окремих національних ринків і діє у світовому масштабі під глобальним брендом; з іншого, - це багатонаціональні маркетингові стратегії, які характеризуються різноманітними підходами до кожного національного ринку з урахуванням їх специфічних особливостей), автором був проведений аналіз практики застосування транснаціональними корпораціями різних типів маркетингових стратегій. Аналіз показав, що глобальні маркетингові стратегії ТНК вже не спрацьовують у сучасних умовах, і тому необхідна їх переорієнтація та адаптація до конкретних умов зовнішнього середовища. У таблиці 1 представлено аналіз поточного стану та можливих перспектив глобальних та локальних брендів на сучасному ринку. Діяльність ТНК у глобальному масштабі визначає певну специфіку їх маркетингових стратегій. У цілому можна виділити два принципові підходи до маркетингових стратегій ТНК – глобальні та багатонаціональні (їх ще можна інтерпретувати як стратегії стандартизації та адаптації). Сутність глобальних маркетингових стратегій полягає у тому, що ТНК використовує стандартизований комплекс маркетингу без урахування специфічних умов окремих національних ринків і діє у світовому масштабі під глобальним брендом. Багатонаціональна маркетингова стратегія характеризується різноманітними підходами до кожного національного ринку з урахуванням його специфічних особливостей і передбачає адаптацію брендів до конкретних національних або регіональних ринків (або створення нових брендів виключно під певний ринок).

Транснаціональні компанії вважаються основними факторами формування конкурентоспроможності країн та реалізації їх конкурентних переваг на міжнародних ринках. Можливості та діяльність з технічного розвитку, виробництва, продажу, раціоналізації і прийняття ризику роблять їх основними учасниками конкуренції на світовому ринку, а також безпосередні переможцями або переможеними в її ході. Процвітання країни значною мірою залежить від успіхів функціонуючих на її території ТНК, при цьому велику роль відіграє державна економічна політика. З цього і виникла свого роду взаємозалежність між ними, з одного боку, і державними інститутами і організаціями, з іншого[6, с. 423].

Міжнародні корпорації є економічними агентами тієї країни, яка через ринкові механізми завойовує вирішальний вплив на чинники, що формують конкурентоспроможність чужих економік. Це дає можливість вносити зміни в порівняльні переваги яких ідеться. Така ситуація, природно, може не відповідати національним інтересам тієї чи іншої країни і навіть вступати з ними в конфлікт[7, с. 23].

В останні 20-30 років широке поширення у світовій економіці отримали стратегічні альянси (СА) як довготривалі об'єднання в різних формах двох або більше юридично самостійних фірм (як правило, великих і транснаціональних) для вирішення певних узгоджених завдань на основі спільних економічних інтересів. СА функціонують як в рамках окремих країн (головним чином, розвинених, нових індустріальних і великих розвиваються), так і (переважно) на арені міжнародних економічних відносин, виступаючи як міжнародні стратегічні альянси (МСА).

Різні фірми можуть формувати не лише стратегічні, але й тактичні альянси, що носять короткостроковий і обмежений за своїми цілями і завданнями характер. Найчастіше вони створюються для організації спільних зусиль з антикризового менеджменту та санування[8, с. 128].

Вступаючи в стратегічні альянси, ТНК переслідують ті ж основні, головні цілі, досягненню яких служать їх стратегії. Це забезпечення фінансової стійкості і «максимізація ринку», довгострокова стабільність збуту і фінансового становища корпорації, збільшення норми і маси прибутку, підвищення рентабельності фірм-учасниць альянсу. Всі ці цілі грають ключову роль в регулюванні ПІІ з боку ТНК. Всі інші цілі, а їх можна назвати невизначений безліч, - похідні від головних і вказують на шляху досягнення останніх[9, с. 311].

Висновки. Сучасний етап характеризується становленням принципово нових «глобальних компаній» і перебудовою старих ТНК, формуванням вузькоспеціалізованих ТНК в традиційних галузях, створенням нових компаній на базі національних фінансово-промислових груп; характеризується підсилюється зарубіжної експансією ТНК і контролем над фінансовими потоками за допомогою нових методів - офшорних фірм та банків, холдингів і страхових фірм і тд. І якщо раніше ТНК розглядалися лише як інструмент отримання вигоди з різниці в відсоткових ставках, то сьогодні в здійсненні ТНК глобальної міжнародної діяльності, і, зокрема, інвестиційної, що має для нас найбільший інтерес, ними рухають нез'ясовні раніше, а тому й приховані важелі, нові мотиви, модифіковані в умовах сучасної економіки; і для того щоб адекватно оцінювати і прогнозувати їх поведінку, необхідно намагатися мислити мовою ТНК.

Список використаної літератури.

1. Аверкин А.Г. Политика привлечения прямых иностранных инвестиций. - М.: ТЕИС, 2011 – 456 с.
2. Агапова Т.Н. Иностранные инвестиции: учеб. пособие. - Вологда: ИЦ ВГМХА, 2013 – 289 с.
3. Бясов К.Т. Формирование инвестиционной стратегии корпорации. – Финансовый менеджмент, 2012 №1
4. Гриффин Р., Пастей М. Международнй бизнес.4-е изд./ Пер. с англ. под ред. А. Г. Медведева. – СПб.: Питер, 2006 – 1088 с.
5. Губайдуллина Ф.С. Крупные транснациональные корпорации на новых рынках // ЭКО. - 2013. - № 3. - С.20-33.
6. Кучеренко А.В. Формы экспансии ТНК на мировых рынках / Сб. науч. статей «Мировая экономика в XXI веке: состояние, проблемы, перспективы». Под ред. проф. В.М. Кутового. - М.: Научная книга, 2008 – 640 с.
7. Международные экономические отношения. Учебник / Под ред. Б.М. Смитиенко. - М.: ИНФРА-М, 2009 – 545 с.
8. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент: искусство разработки и реализации стратегии. М.: Юнити, 1998 – 576 с.
9. Blomstrom, Magnus. The Dynamics of international investment incentives, in International Investment Incentives. Paris: OECD, 2003.

References.

1. Averkin, A.G. (2011), *Politika privlecheniya pryamyih inostrannyih investitsiy* [Policies to attract foreign direct investment], TEIS, Moskva, Russia.
2. Agapova, T.N. (2013), *Inostrannye investitsii: ucheb. posobie* [Foreign investments: tutorial], ITS VGMHA, Vologda, Russia.
3. Byasov, K.T. (2012), "Company's investment strategy foundation", *Finansovyy menedzhment*, vol.1, pp. 21-24.
4. Griffin, R and Pastey, M. (2006), *Mezhdunarodnyy biznes* [International business], 4th ed., Spb, Russia.
5. Gubaidullina, F.S. (2013), "Big transnational corporations on the new markets", *EKO*, vol.3, pp. 20-33.
6. Kucherenko, A.V. (2008), *Formy jekspansii TNK na mirovyh rynkah / Sb. nauch. statej «Mirovaja jekonomika v XXI veke: sostojanie, problemy, perspektivy»*. Pod red. prof. VM Kutovogo [Forms of TNC expansion in global markets / Coll. scientific. articles "The world economy in the twenty-first century: status, problems and prospects". Ed. prof. VM Kutovoy], Nauchnaya kniga, Moskva, Russia.
7. Smitienko, B.M. (2009), *Mezhdunarodnye ekonomicheskie otnosheniya. Uchebnik* [International economic relationship], INFRA-M, Moskva, Russia.
8. Thompson, A. and Strickland, A.J. (2008), *Strategicheskij menedzhment: iskusstvo razrabotki i realizatsii strategii* [Strategic management: art of strategy development and realization], Yuniti, Moskva, Russia.
9. Blomstrom, A. and Magnus, N. (2013), "The economics of international investment incentives, in *International Investment Incentives*", *UN conference of OECD*, Paris, pp. 37-41.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"